

the lighter offenses in His judgments, or keep account of them. Rather, the principle is: “Whoever says the Holy One, blessed be He, is lax [in the execution of justice], let his entrails come loose.”⁶² Our Sages also said: “If the Evil *Yetzer* says to you, ‘Sin, and the Holy One, blessed be He, will forgive you,’ do not listen to it” (*Hagigah* 16a).⁶³

This is straightforward and clear; for the Lord is a God of truth,⁶⁴ which is the sense of what Moshe our master, peace be on him, said: “The Rock! His work is perfect, for all His ways are justice; {a God of truth and without iniquity, just and right is He}” (*Devarim* 32:4). Since the Holy One, blessed be He, desires justice, overlooking merit is as much a transgression of justice as is overlooking liability.⁶⁵ Therefore if it is justice that He desires, He must repay every man according to his ways and the fruit of his deeds⁶⁶ with the utmost exactitude, whether for good or for bad.⁶⁷ This is the sense of, “A God of truth without iniquity, just and right is He” (*ibid.*). Our Sages, may their memory be blessed, took this [doubling] to mean: “To the righteous as well as to the wicked.”⁶⁸ For such is surely the right measure. He judges all things, punishes every sin; there is no escape.

🔔 NOTES & COMMENTS 🔔

62. The translation of מיעוהי (“let his entrails come loose”) follows *Korban haEdah* to *Yerushalmi Ta’anit* 2:1. *Bereishit Rabba* 67:4, *Yerushalmi Betza* 3:9 (62b) and *Yerushalmi Shekalim* 5:2 (48d) read: מעוהי בני מעוהי. Cf. *Esther Rabba* 7:25. *Bavli Baba Kamma* 50a reads: מעוהי יתוורתון חיי (referring to the man’s life). Cf. *Dikdukei Soferim, Baba Kamma*, ad loc., note 3. It has been suggested that the correct reading ought to be יתבתרון, the verb being

ברוך הוא בדיניו הדברים הקלים ולא יקח חשבון עליהם. אלא כלל הוא: כל האומר הקדוש ברוך הוא ותרון הוא, יתרון מיעוהי (בראשית רבה טו, ד). וכן אמרו: אם אומר לך יצר רע חטא והקדוש ברוך הוא מוחל לך, אל תשמע לו (הגיגה טו, א).

וזה דבר פשוט ומברר. כי הנה אל אמת ה', והוא מה שאמר משה רבינו עליו השלום: הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט ואל אמונה ואין על צדיק וישר הוא (דברים לב, ד), כי בין שהקדוש ברוך הוא רוצה במשפט, הנה כך הוא עבר על המשפט העלם את העין מן הזכות כמו מן החובה. על כן אם משפט הוא רוצה, צריך שיתן לכל איש כדרכיו וכפרי מעלליו בתכלית הדקדוק, בין לטוב בין למוטב. והינו: אל אמונה ואין על צדיק וישר הוא (דברים שם), שפרשו זכרונם לברכה: לצדיקים ולרשעים (תענית יא, א). כי כך היא המדה ודאי, ועל הכל הוא דן, ועל כל חטא הוא מעניש, ואין להמלט.

to tear, to cut, to dissect.

63. Our text in *Hagigah* reads: אל תאמן, “believe not.”

64. Cf. *Tehillim* 31:6.

65. Failing to punish the guilty (overlooking liability) is the same as not acquitting the innocent (overlooking merit); both are violations of justice.

66. Cf. *Yirmiyahu* 17:10; *ibid.*, 32:19.

67. See *Derekh Hashem*, III, 3:4.

[ין] כמו כן הנוסח בבראשית רבה שם; בירושלמי ביצה פ"ג ה"ט (סב, ב); בירושלמי שקלים פ"ה ה"ב (מח, ד). במקורות אלו: 'יתוורתון בני מעוהי' (או: 'מיעוהי'). ולפנינו בבבא קמא נ, א הנוסח הוא: יתוורתון חיי, ובערוך ע' וותר העתיק מב"ק יתוורתון מעוהי וחיי, ועיין דק"ס ב"ק שם הערה צ. ובס"פ (עמ' 328) הנוסח: 'יתרו מיעוהי'. [אן] ע"פ תהלים לא, ו. [ב] ע"פ ירמיה יז, י; שם לב, יט.

The Hakham said:

On the face of it, the dictum you have just cited is problematic. For how can the Holy One, blessed be He, give a single punishment for both light and grave offenses? This goes against reason and the teaching of the Sages themselves: “[Retribution] is meted out to a man with the very same measure he used [in his deeds]” (*Sotah* 1:7, 8b).⁵⁹ I would like to hear how you explain that.

The Hasid said:

The dictum clearly doesn’t mean that the punishment for both [light and severe offenses] is the same.⁶⁰ The idea is rather that when one’s deeds are weighed, his light offenses go onto the scales just as his weighty ones do. For the weighty sins do not eclipse the light ones;⁶¹ the Judge will by no means ignore them, just as He will not ignore the weighty ones. Rather, he will pay equal attention and regard to all of them, judging each, and then punishing each according to its nature. This is what King Shelomo, peace be on him, means by saying: “Because God will bring every deed into judgment, {including every hidden thing, whether it is good or evil}” (*Kohelet* 12:14). For just as the Holy One (blessed be He) does not refrain from rewarding every good deed, no matter how small, so He does not refrain from judging and meting out punishment for every bad deed, no matter how small. [The aim of the verse is] to disabuse those who would like to be seduced into thinking that the Master (blessed be He) does not reckon

🔔 NOTES & COMMENTS 🔔

59. According to the Hakham, the principle of “measure for measure” teaches that the punishment is not only similar to the crime in its mode (e.g., punishment in water for a crime committed with water), but must also be commensurate in severity with the crime. For a

אמר החכם:
המאמר הזה שהבאת עתה הנה קשה הוא לכאורה, כי איך אפשר שיעניש הקדוש ברוך הוא ענש אחד על הקלות ועל החמורות? זה דבר נגד השכל ונגד מה שלמדנו החכמים זכרונם לברכה עצמם: במדה שאדם מודד בה מודדין לו (סוטה א, ג; ת, ב). אחפץ לשמע איך תפרשהו.

אמר החסיד:
ודאי שאין בנות המאמר שיהיה הענש על שתיהן אחד. אך הענין, שלענין משקל המעשים כך עולות בכף הקלות כמו החמורות. כי לא ישכיחו החמורות את הקלות, ולא יעלים הדין עיניו מהם כלל כאשר לא יעלים מהחמורות. אלא על כלם ישגיח ויפקח בהשוואה אחת, לדון כל אחד מהם ולהעניש אחר כך על כל אחד כפי מה שהוא. והוא מה ששלמה המלך עליו השלום אומר: כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט ועל כל נעלם אם טוב ואם רע (קהלת יב, יד). כי כאשר אין הקדוש ברוך הוא מניח מלשכר כל מעשה טוב, קטן כמות שהוא, כן לא יניח מלשפט ולהוכיח כל מעשה רע, קטן כמות שהוא. ולהוציא מלב הרוצים להתפתות ולחשב שלא יעלה האדון

source that supports this interpretation, see *Devarim Rabba* 11:9.

60. SP adds here: “For the Holy One, blessed be He, always recompenses measure for measure.”

61. Literally, “would not cause the light ones to be forgotten.”